

4. भारतीय कलांचा इतिहास

- 1) दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.
 - 1) सहजप्रवृत्तीच्या प्रेरणेतून केली गेलेली सौंदर्यपूर्ण निर्मिती म्हणजे ----- होय.
 - 1) कला
 - 2) अभ्यास
 - 3) चिंतन
 - 4) क्रीडा
 - 2) लोककला ही ----- काळापासून चालत आलेली आहे.
 - 1) वैदिक
 - 2) धातुयुग
 - 3) ब्रिटिश
 - 4) अश्मयुग
 - 3) चित्रकला आणि शिल्पकला यांचा ----- मध्ये समावेश होतो.
 - 1) ललित कला
 - 2) दृक्कला
 - 3) लोककला
 - 4) अभिजात कला
 - 4) ----- चा समावेश जागतिक सांस्कृतिक वारसास्थळांमध्ये करण्यात आलेला आहे.
 - 1) कर्नाटक
 - 2) बिहार
 - 3) उत्तरप्रदेश
 - 4) भीमबेटका
 - 5) प्राचीन भारतीय वाङ्मयामध्ये ----- कलांचा उल्लेख आहे.
 - 1) 46
 - 2) 86

- 3) 164
- 4) 264
- 6) ----- चा उल्लेख 'आलेख्यम' या नावाने केलेला आहे.
 - 1) चित्रकला
 - 2) शिल्पकला
 - 3) स्थापत्यकला
 - 4) नृत्यकला
- 7) हस्तलिखितांमधील लघुचित्रावर सुरुवातीला ----- शैलीचा प्रभाव होता.
 - 1) मुघल
 - 2) पाश्चात्य
 - 3) पर्शियन
 - 4) अरबी
- 8) मुघल सम्राट ----- च्या कारकिर्दीत मुघल लघुचित्र शैलीचा उदय झाला.
 - 1) बाबर
 - 2) हुमायन
 - 3) अकबर
 - 4) शहाजहान
- 9) ब्रिटिश राजवटीत ----- चित्रशैलीचा प्रभाव भारतीय चित्रशैलीवर पडलेला दिसतो.
 - 1) पाश्चात्य
 - 2) पर्शियन
 - 3) अरबी
 - 4) ग्रीक
- 10) जेम्स वेल्स या स्कॉटिश चित्रकाराच्या सोबत ----- या मराठी चित्रकारांनी काम केले.
 - 1) गंगाराम तांबट
 - 2) गजानन जहागिरदार
 - 3) गंगाराम पानतावणे
 - 4) गजानन देसाई

11) येल विद्यापीठ ----- येथे आहे.

- 1) लंडन
- 2) अमेरीका
- 3) फ्रान्स
- 4) जपान

12) चित्रवस्तूचे हुबेहूब चित्रण हे ----- चित्रशैलीचे विशेष वैशिष्ट्य समजले जाते.

- 1) पाशात्य
- 2) भारतीय
- 3) मुघल
- 4) पर्शियन

13) जे.जे. स्कूल ऑफ आर्ट मध्ये ----- कलाशैलीचे शिक्षण दिले जाते.

- 1) पर्शियन
- 2) मुघल
- 3) इराणी
- 4) पाश्चात्य

14) जे.जे स्कूल ऑफ आर्ट अँड इंडस्ट्री ----- मध्ये आहे.

- 1) चेन्नई
- 2) मुंबई
- 3) दिल्ली
- 4) कोलकाता

15) ----- यांनी अजिंठा लेण्यांमधील चित्रांच्या प्रतिकृती बनवण्याचे काम केले.

- 1) जेम्स वेल्स
- 2) गंगाराम तांबट
- 3) पेस्तनजी बोमनजी
- 4) दिनानाथ दलाल

16) ----- हे लेणे अखंड शिलाखंडातून कोरले आहे.

- 1) कार्ले
- 2) भाजे
- 3) कैलास
- 4) धारापुरी

17) ----- हे भारताचे राष्ट्रीय मानचिन्ह आहे.

- 1) अशोक स्तंभ
- 2) ताजमहल
- 3) बोरोबुद्र स्तूप
- 4) कुतुबमिनार

18) अशोक स्तंभ हा ----- येथे आहे.

- 1) मुंबई
- 2) सारनाथ
- 3) उज्जैन
- 4) बिहार

19) सम्राट अशोक ----- घराण्यातील होता.

- 1) गुप्त
- 2) वर्धन
- 3) मौर्य
- 4) चालुक्य

20) ----- येथील स्तूप जगातील सर्वात मोठा आहे.

- 1) सांची
- 2) बोरोबुद्र
- 3) कार्ले
- 4) भाजे

- 21) युनेस्कोने ----- जागतिक वारसास्थळ म्हणून घोषित केले.
- 1) सांची
 - 2) बोरोबुदुर
 - 3) कार्ले
 - 4) भाजे
- 22) बोरोबुदुर हा स्तूप ----- मध्ये आहे.
- 1) न्युझीलंड
 - 2) जपान
 - 3) चीन
 - 4) इंडोनेशिया
- 23) ग्रीक आणि पर्शियन प्रभाव दर्शवणारी ----- शिल्प कलाशैली उदयाला आली.
- 1) मुघल
 - 2) अरबी
 - 3) गांधार
 - 4) मथुरा
- 24) कुशाण काळात ----- शिल्पशैली उदयाला आली.
- 1) मुघल
 - 2) अरबी
 - 3) गांधार
 - 4) मथुरा
- 25) ----- शिल्पशैलीने भारतीय मूर्तीविज्ञानाचा पाया घातला.
- 1) ग्रीक
 - 2) पर्शियन
 - 3) गांधार
 - 4) मथुरा

26) देव प्रतिमांचा उपयोग करण्याची कल्पना ----- नाण्यावर प्रथम पाहण्यास मिळते.

- 1) गुप्त
- 2) कुशाण
- 3) चोळ
- 4) राष्ट्रकूट

27) चोळ राजांच्या काळात ----- घडवण्याची कला विकसित झाली.

- 1) सुवर्णमूर्ती
- 2) कांस्यमूर्ती
- 3) रौप्यमूर्ती
- 4) ब्रांझमूर्ती

28) भारतात कोरीव लेण्यांची परंपरा इसवीसनापूर्वी ----- शतकात सुरु झाली.

- 1) पहिल्या
- 2) दुसऱ्या
- 3) तिसऱ्या
- 4) चौथ्या

29) भारतात मंदिर स्थापत्याची सुरुवात ----- साम्राज्याच्या काळात झाली.

- 1) चोळ
- 2) गुप्त
- 3) कुशाण
- 4) मौर्य

30) गुप्त साम्राज्याची भरभराट इ. सनाच्या ----- शतकात झाली.

- 1) पहिल्या
- 2) दुसऱ्या
- 3) तिसऱ्या
- 4) चौथ्या

- 31) वेरुळ येथील ----- मंदिराच्या रचनेवरून भारतातील विकसित झालेली स्थापत्यकला दिसते.
- 1) शिव
 - 2) कैलास
 - 3) चंद्रमोळी
 - 4) गणपती
- 32) भारतीय मंदिर स्थापत्याच्या अनेक शैली ----- रचना वैशिष्ट्यांनुसार ठरतात.
- 1) गाभान्याच्या
 - 2) पायथ्याच्या
 - 3) शिखराच्या
 - 4) आवाराच्या
- 33) मध्यमयुगीन भारतात ----- सत्तांच्या आश्रयाखाली पर्शियन, अरबी इ.स्थापत्यशैलीचे प्रवाह एकत्र आले.
- 1) मराठा
 - 2) रजपूत
 - 3) मुस्लीम
 - 4) मध्य आशियाई
- 34) भारतात ब्रिटिश सत्ता प्रस्थापित झाल्यावर ----- स्थापत्यशैली उदयाला आली.
- 1) नागर
 - 2) द्राविड
 - 3) भूमिज
 - 4) इंडो-गोथिक
- 35) ----- यांनी लिहिलेला नाट्यशास्त्र ग्रंथ प्राचीन समजला जातो.
- 1) वाल्मिकीमुनी
 - 2) व्यासमुनी
 - 3) भरतमुनी
 - 4) वसिष्ठमुनी

3) पुढील जोडी दुरुस्त करून पुन्हा लिहा.

अ) ललित कला - आंगिक कला

लोककला - अश्मयुगापासून चालत आलेली

अभिजात कला - दीर्घकालीन प्रशिक्षणाची गरज

दृक्कला - कुशाण काळातील उगम

ब) दृक्कला - चित्रकला व शिल्पकला यांचा समावेश

चित्रकला - द्विमितीय

शिल्पकला - त्रिमितीय

भारतीय विविध कला - 46

क) इंडोनेशिया - भारहूत स्तूप

कुशाणकाळ - मथुरा शिल्पशैली

गुप्तकाळ - मूर्ती विज्ञानाचे नियम

चोळकाळ - कांस्यमूर्ती घडवण्याची कला

ड) मथुरा शिल्पशैली - भारतीय मूर्ती विज्ञानाचा पाया

गांधार शिल्पकला शैली - ग्रीक व पर्शियन पाया

कांस्यमूर्ती घडवण्याची कला - गुप्तकाळ

देव प्रतिमांचा नाण्यांवर उपयोग - कुशाणकाळ

इ) उत्तर भारत - नागर स्थापत्यशैली

मध्यप्रदेश - वेसर स्थापत्यशैली

दक्षिण भारत - द्राविड स्थापत्यशैली

महाराष्ट्र - भूमिज मंदिरशैली

फ) कुतुबमिनार - मेहरौली

ताजमहाल - आग्रा

गोलघुमट - कोलकाता

छत्र. शिवाजी महाराज रेल्वे टर्मिनस - चेन्नई

- ग) उत्तरभारत -कथकली
महाराष्ट्र - लावणी
ओडिशी - ओडिसी
तमिळनाडू - भरतनाट्यम्
- ह) आंध्र - कुचिपुडी
केरळ - मोहिनी - कथक
महाराष्ट्र - ओडिसी